

Distanční vzdělávání - příležitosti a omezení (Výsledky anketového průzkumu)

Materiály byly zpracovány v rámci projektu: CZ.11.3.119/0.0/0.0/16_013/0003093 „Zvýšení znalostí a dovedností vysokoškolských studentů v oblasti implementace veřejných politik v České republice a Polsku a zlepšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce“

Projekt je spolufinancován z prostředků EFRR v rámci programu INTERREG V-A Česká republika – Polsko prostřednictvím Fondu mikroprojektů 2014 - 2020 v Euroregionu Silesia

Dr. Laura Płatkowska-Prokopczyk

Opolská univerzita
Ekonomická fakulta

Obsah přednášky

Úvod

Popis výzkumu

Výsledky výzkumu - nejzávažnější dopady pandemie

- Výsledky výzkumu - pozitivní účinky pandemie
- Výsledky výzkumu - schopnost studentů soustředit se při distanční práci
- Výsledky průzkumu - co nejvíce chybí při distančním studiu?
- Výsledky výzkumu - životní styl studentů během pandemie
- Výsledky průzkumu - postoj k návratu k offline provozu
- Závěry výzkumu
- Otázky/diskuze

Úvod

Různé formy distančního vzdělávání, jako je například blended learning, se používají již dlouhou dobu. S příchodem pandemie se však ukázalo, že problémem je náhlý přechod od tradiční nebo částečně technologicky podporované výuce k výuce plně distanční a vynucené situací, ve které jsme se ocitli. První dny praxe didaktiků v nové situaci ukázaly, že vzdělávací systém v Polsku není na tak radikální změnu v žádném ohledu připraven: přístup k moderním počítačům, širokopásmovému internetu se správnými parametry, s kompetencemi k aktivnímu využívání digitálních zdrojů nebo s úrovní motivace obou stran zapojených do procesu.

K tomu je třeba připočítat obtíže, které někteří lektori měli s přizpůsobením svých stávajících metod nové situaci (distanční výuka vyžaduje velké "přeprogramování" výuky, a to je obtížné provést okamžitě), nebo skutečnost, že tyto vynucené úpravy vyučovacích a učebních procesů probíhaly za mimořádně nepříznivých podmínek, takže bylo nutné se nové situaci přizpůsobit, přičemž nikdo zpočátku nevěděl, jak dlouho bude ona situace trvat. Strach byl také přirozeným jevem, který mohli mnozí pociťovat, a navíc ho podporovaly každodenní zprávy o nových obětech pandemie, což mimo jiné ztěžovalo vztahy a zvyšovalo celkové napětí. Omezení psychického a fyzického komfortu posiluje stres, někdy i frustraci, což neprospívá soustředění na získávání nových kompetencí ani u jedné ze stran.

Výzkum

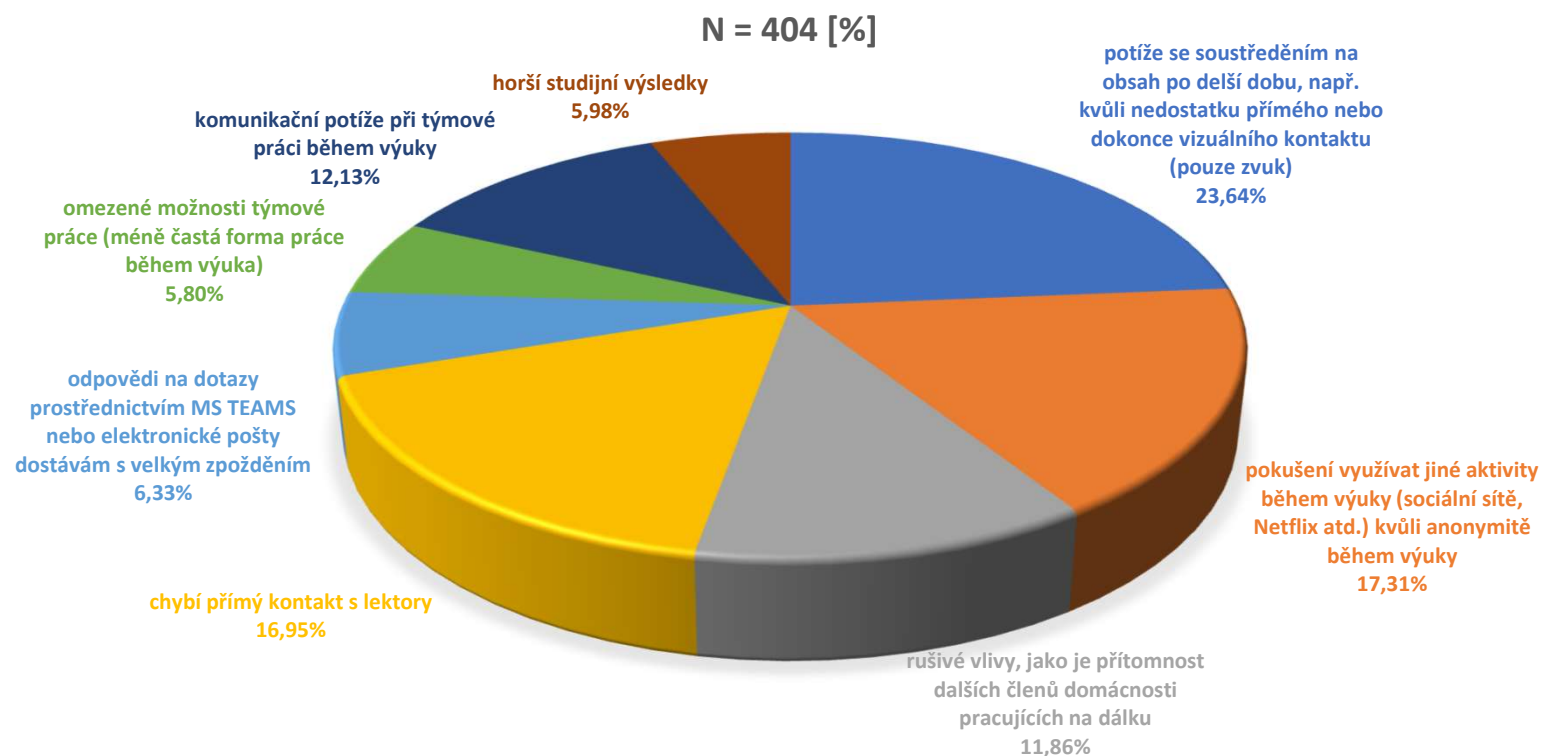
Cílem anketového výzkumu provedeného v roce 2021 bylo zjistit, jak sami studenti hodnotí distanční studium. Byl čas pandemie dobře využit, nebo promarněn? Jak se lektori vypořádali s novou výukovou výzvou?

Výzkumu se zúčastnila skupina 404 studentů studujících v Opolí a Vratislavi, kteří odpovídali mimo jiné na otázky týkající se:

- jak hodnotí efektivitu online vzdělávání?
- jak dlouho jsou schopni se soustředit během vyučování?
- kolik si z výuky odnášejí? Jaké metody používají lektori? Co jim chybí?
- jak tráví čas, co nového dělají, pokračují ve svých "starých" koníčcích?
- pokud mají více času, využívají ho k rozšíření svých znalostí, rozvoji svých zájmů nebo zlepšení svého fyzického zdraví?
- jak pandemie a izolace ovlivnily jejich vztahy s ostatními? Jinými slovy:
- má pandemie a distanční práce nějaké výhody?

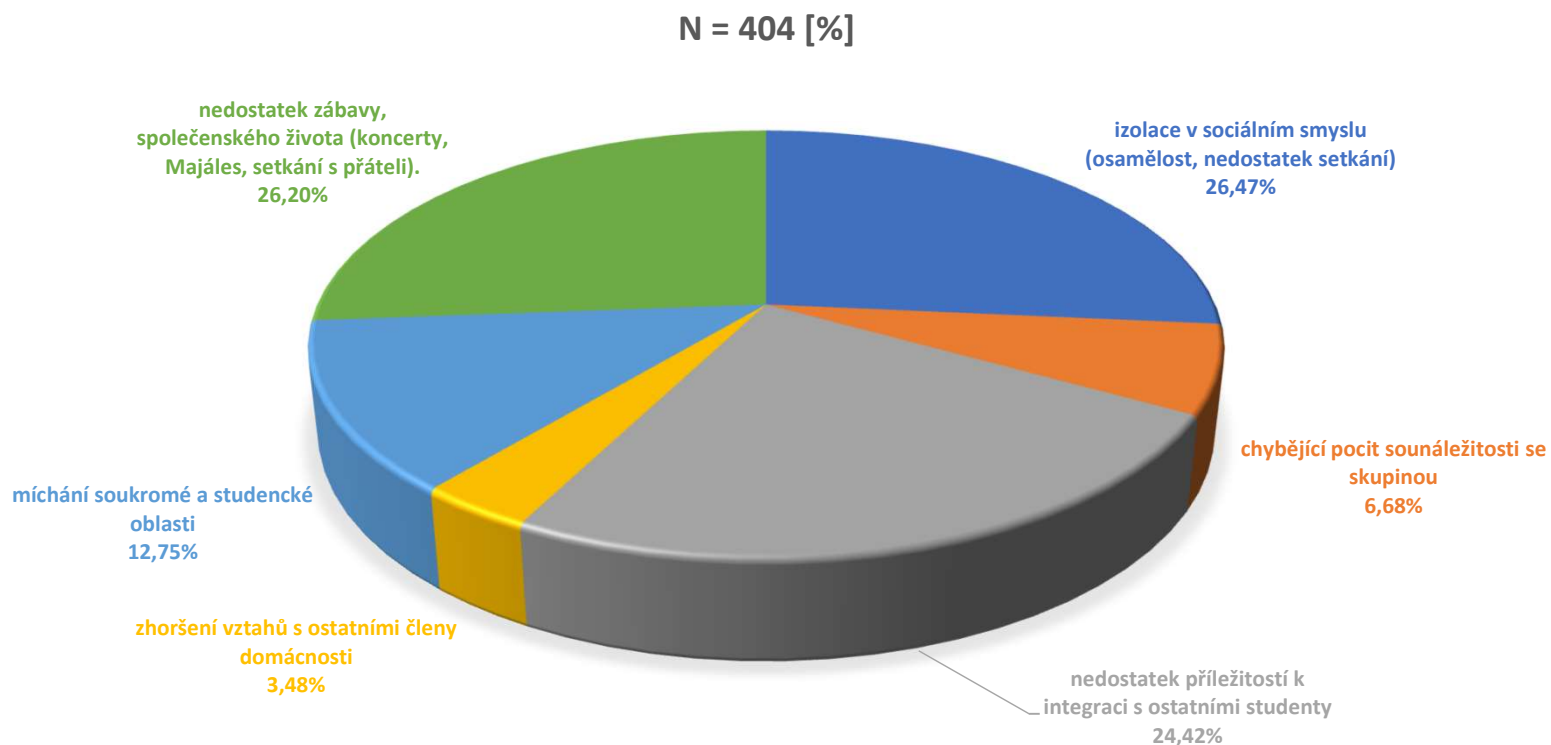
Tato prezentace obsahuje výšeč získaných výsledků.

Nejzávažnější dopady pandemie na vzdělávání - výsledky průzkumu

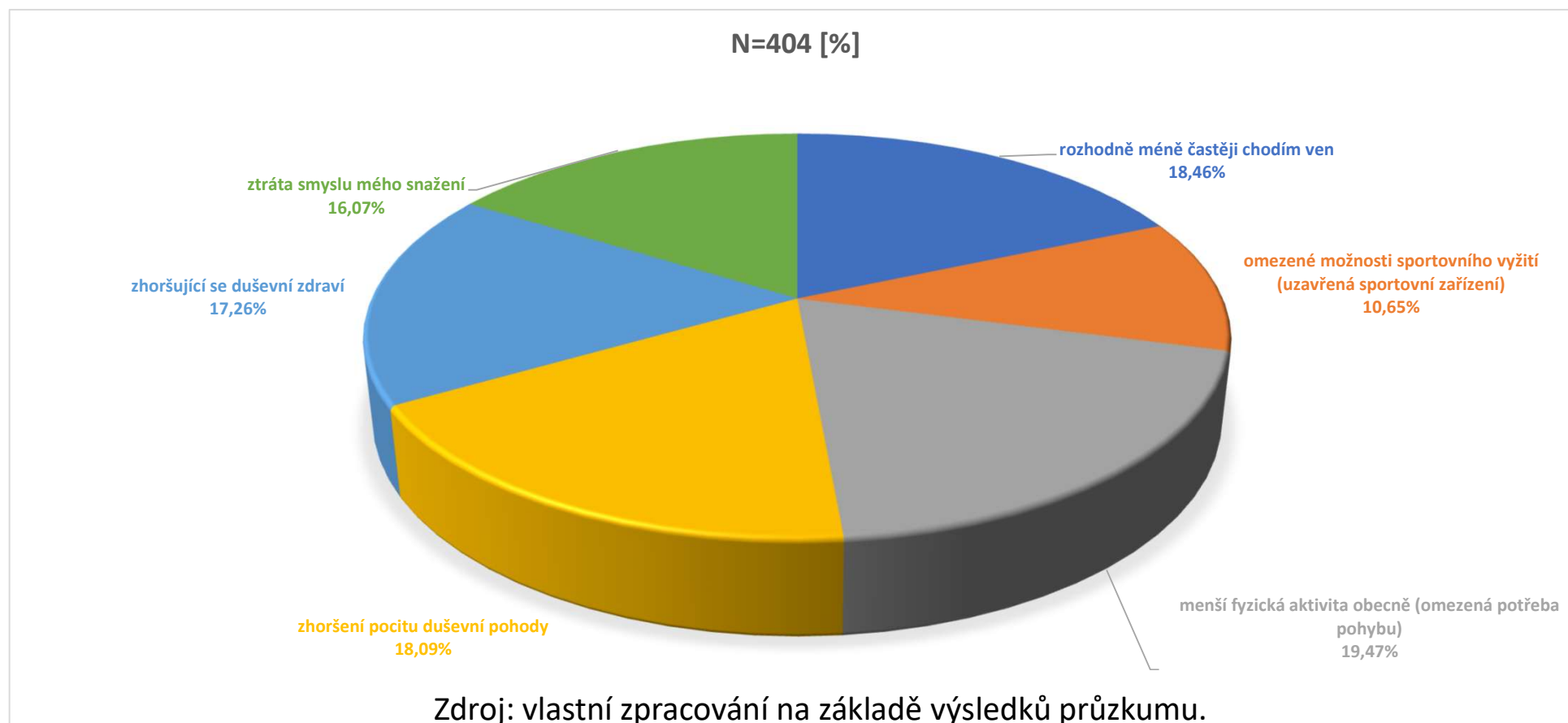
Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků anketového průzkumu.

Nejzávažnější dopady pandemie v sociální oblasti - výsledky průzkumu

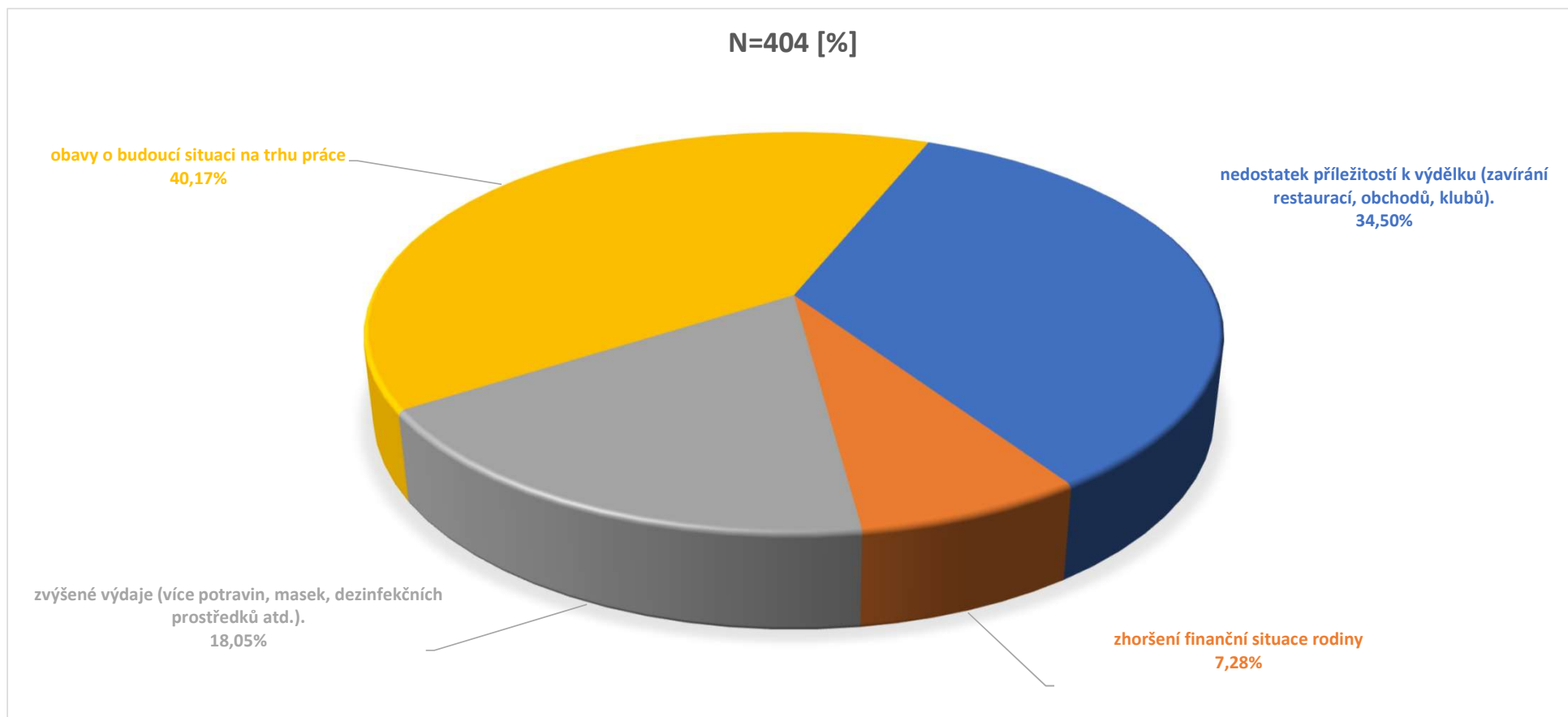

Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Nejzávažnější dopady pandemie v individuální sféře - výsledky průzkumu

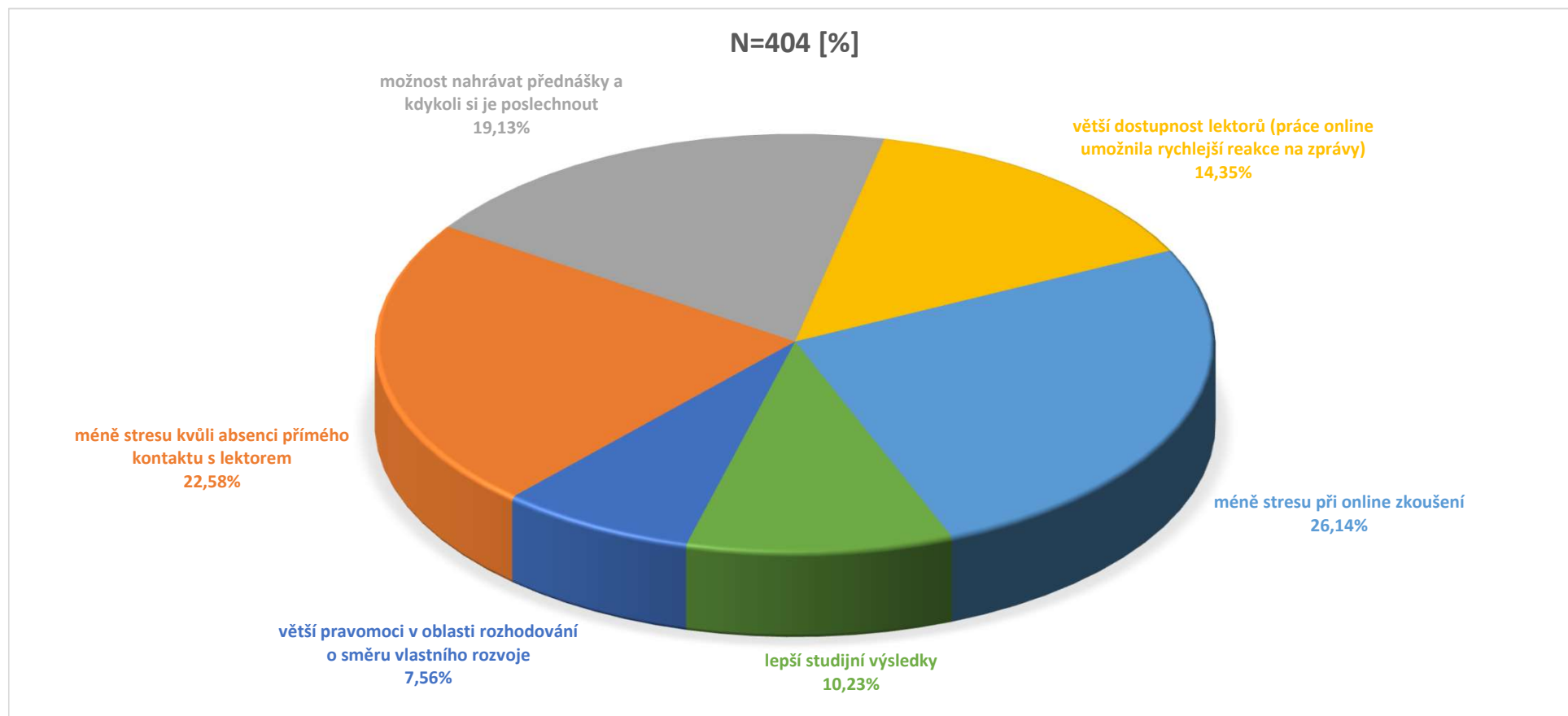

Nejzávažnější ekonomické dopady pandemie - výsledky průzkumu

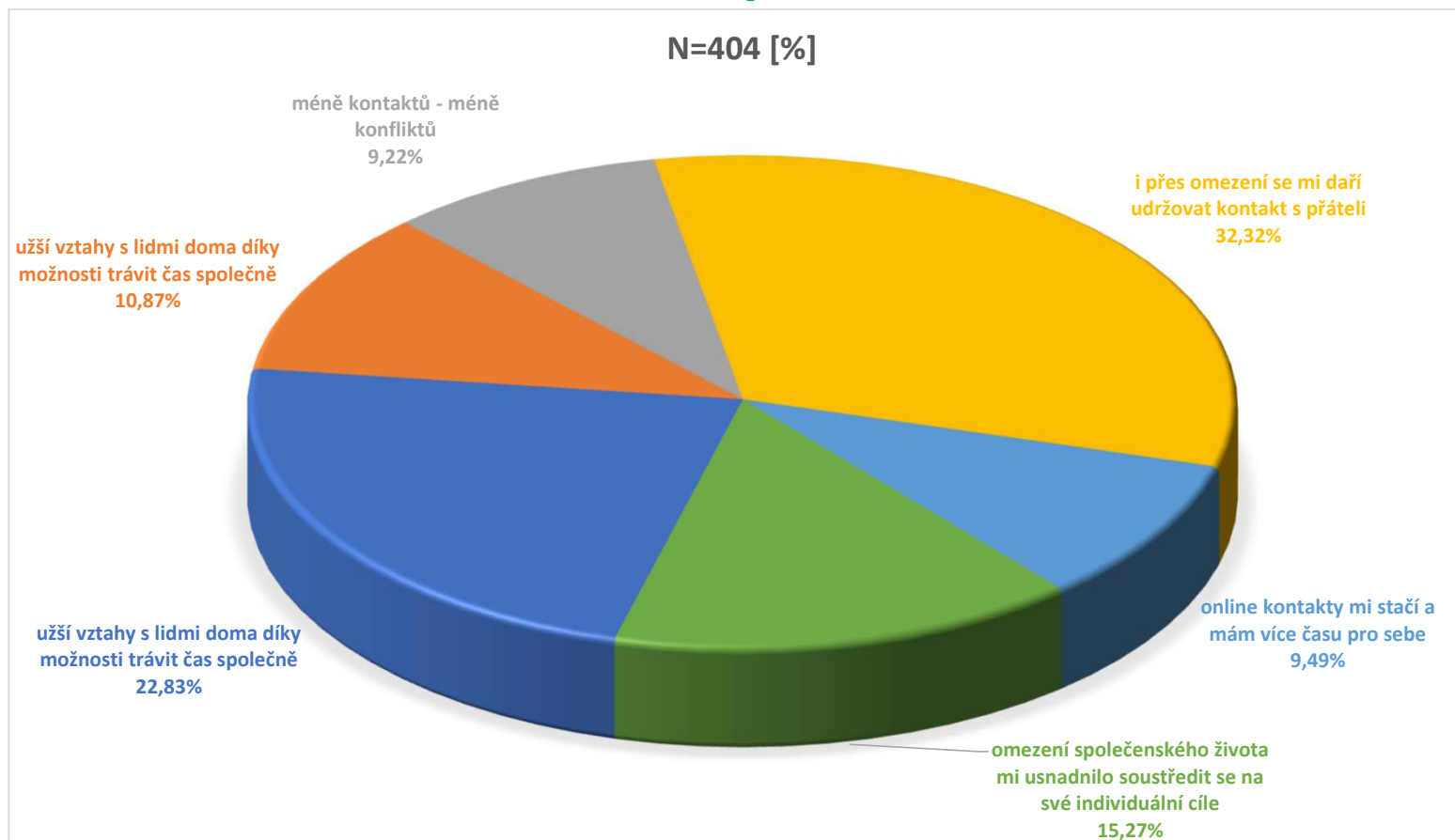
Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Pozitivní dopady pandemie na vzdělávání - výsledky průzkumu

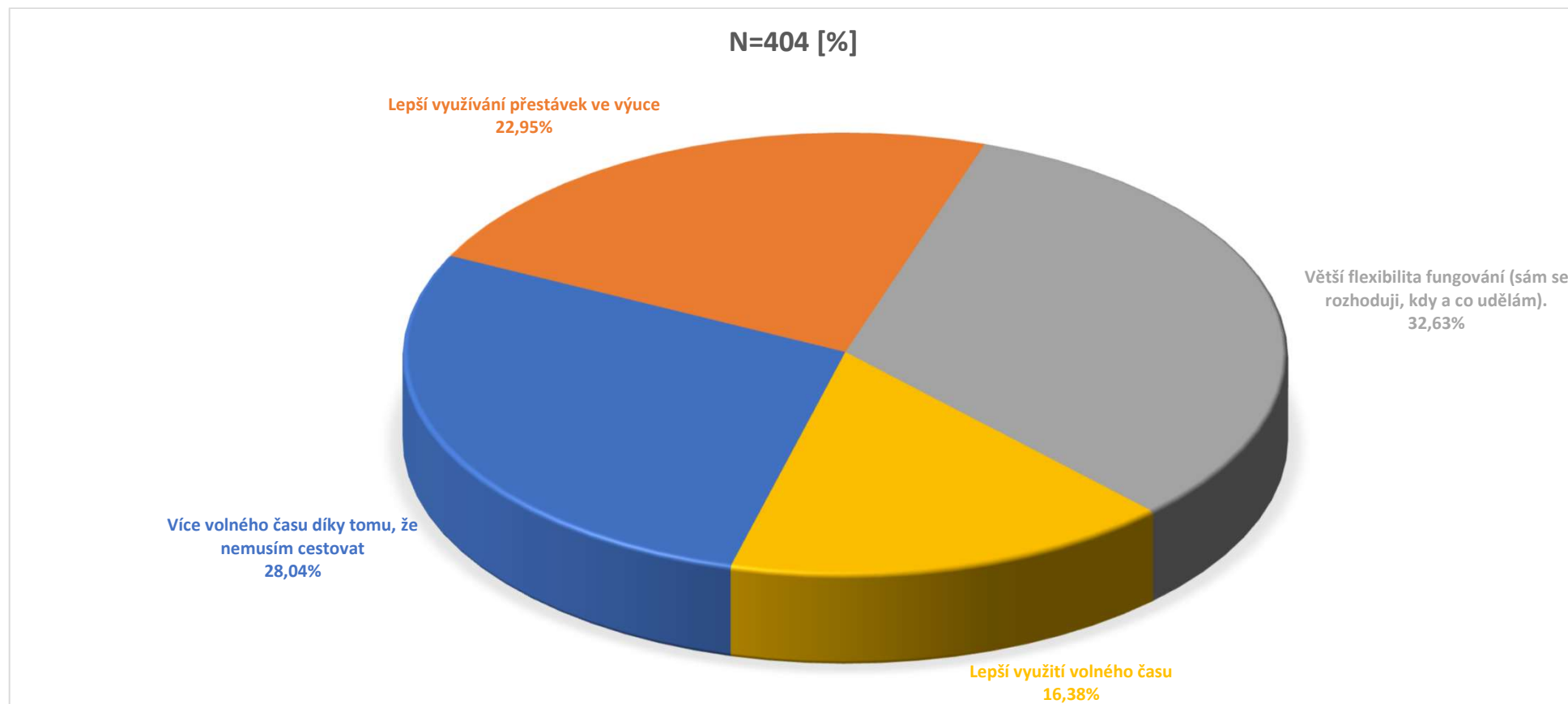
Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Pozitivní dopady pandemie v sociální oblasti - výsledky průzkumu

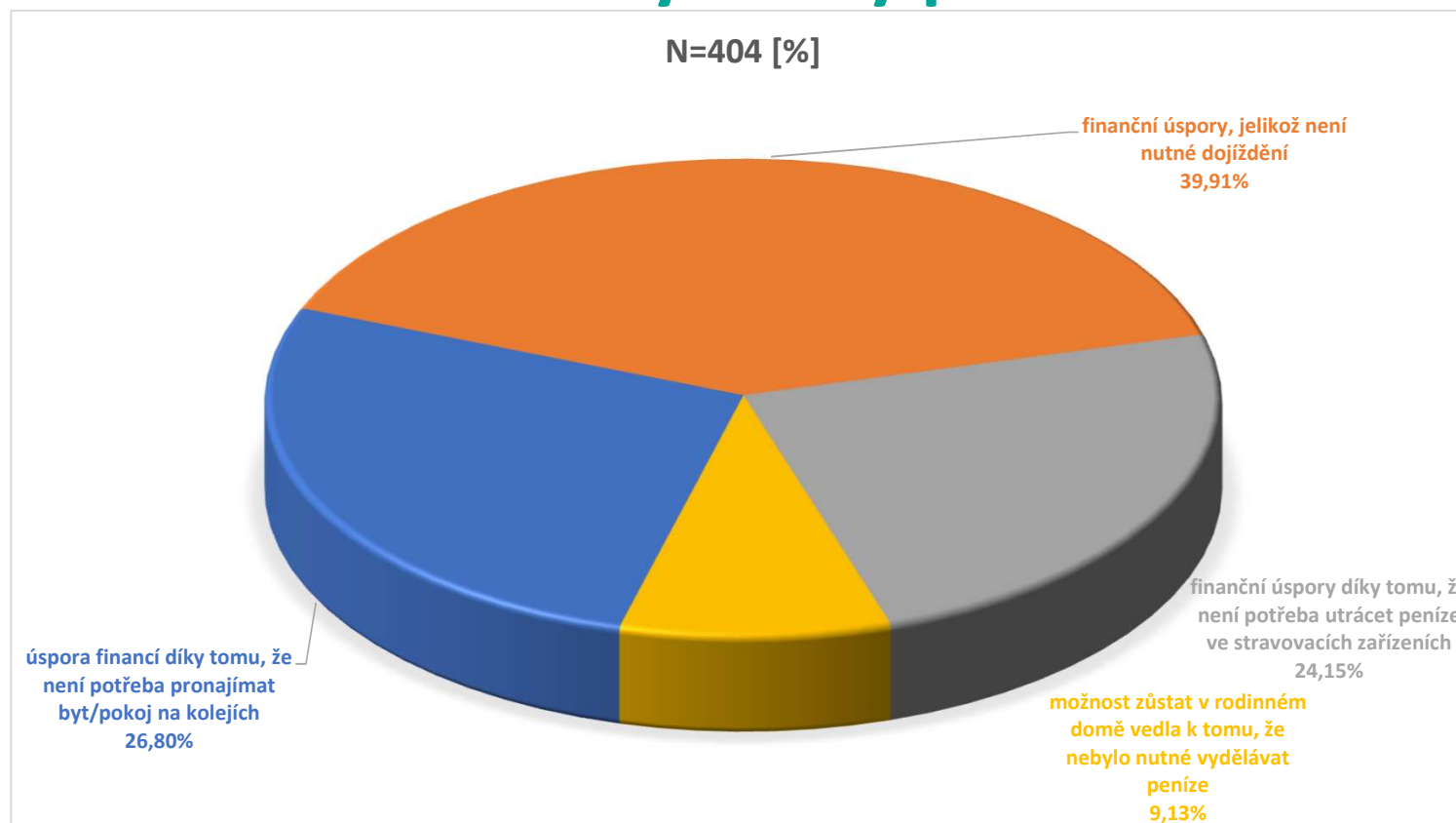
Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Pozitivní dopady pandemie v individuální sféře - výsledky průzkumu

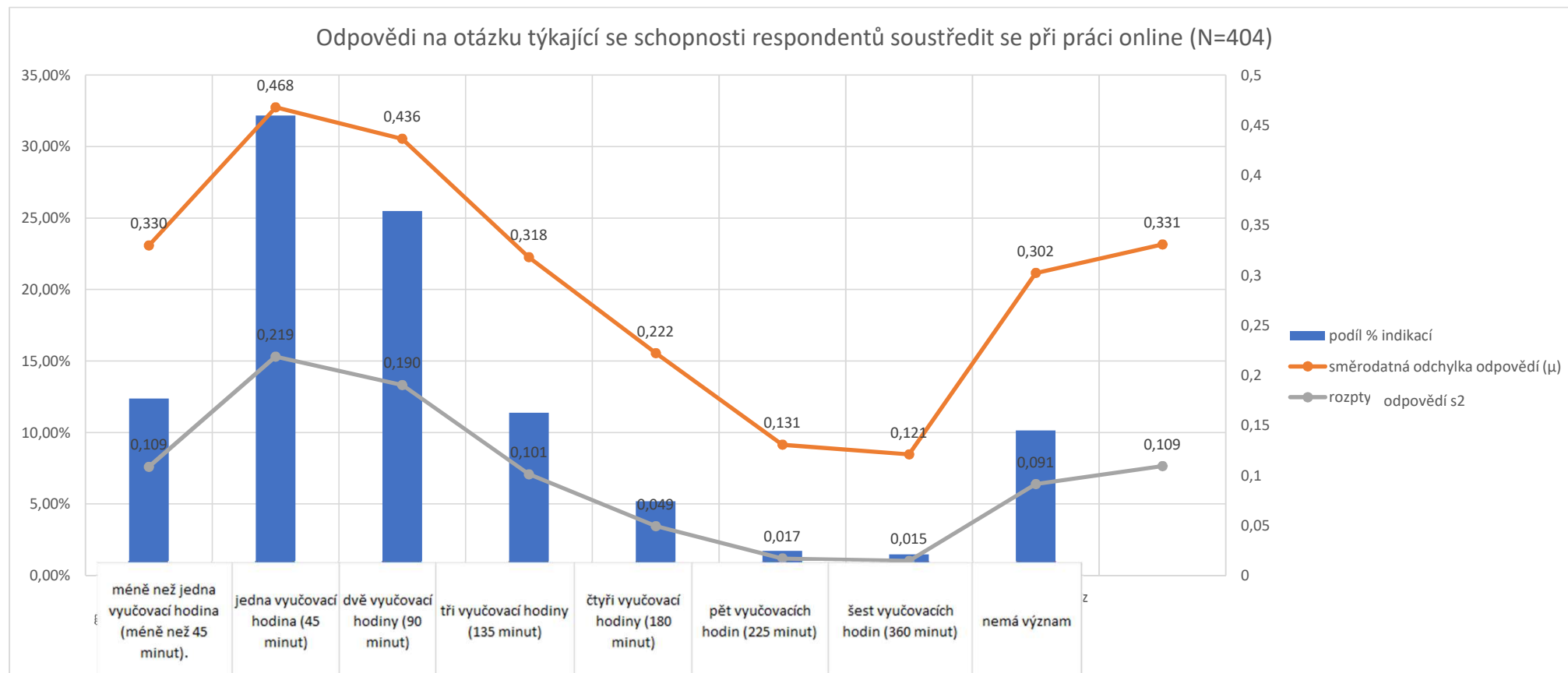
Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Pozitivní ekonomický dopad pandemie - výsledky průzkumu

Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Schopnost studentů soustředit se při práci na dálku - výsledky průzkumu

Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Co nejvíce chybělo při distančním studiu? 1/2

Poř. č.	Indikace	Počet indikací	Procentuální podíl N=217
1.	Nedostatek osobního kontaktu s lektorem a skupinou (včetně: "nenavazování přátelství", "nemožnost mluvit tváří v tvář", "nebýt fyzicky přítomen v místnosti", "s lektorem se mohu lépe soustředit na přednášenou látku", "nejvíce mi chybí, že nevidím gesta a mimiku vyučujícího nebo mluvících studentů", "velmi mi chybí "živí" lidé, u kterých mohu vidět reakce na mnou předváděné a mluvené prezentace či projevy. Stejně tak chybí integrace mezi studenty jednotlivých skupin", "pohled, být na kameru, na ostatní studenty").	111	46,08%
2.	Nezajímavá/nepestrá forma výuky (nedostatek zajímavých zdrojů, odkazů, diskusí, "někteří vyučující si nepřipravili prezentace či jiné vizuální efekty a bohužel je těžké si 90 minut dělat poznámky jen ze zvuku", "týmové úkoly, simulace, příliš mnoho prezentací, ze kterých často nic nevyplývá, navíc nejsou uloženy v poznámkách, takže není možnost se k nim vrátit", "chybí mi schopnost zaujmout studenty a uvést je do diskuse k probíranému tématu").	22	10,14%
3.	Komunikační bariéry (v důsledku toho nedošlo k lepší interakci mezi studenty, málo studentů vyjádřilo ochotu spolupracovat ve skupině a nespravedlivě si rozdělili povinnosti, nedostatečná interakce, nedostatečné zapojení studentů)	9	4,15%
4.	Chybí zapnuté kamery ("pak se musíte soustředit na přenášený obsah, bez kamer se můžete zabývat jinými rušivými vlivy").	6	2,77%
5.	Nedostatek "univerzitního klimatu" (nedostatek příležitostí zažít skutečný studentský život / nedostatek příležitostí trávit volný čas se spolužáky; (ne)online aktivity studijních klubů; a "nedostatek příležitostí získat nezávislost v pronajatém ubytování").	5	2,3%
6.	Nedostatečná mobilizace/motivace k samostatné práci, nedostatečná koncentrace a v důsledku toho schopnost plně porozumět probíraným tématům.	4	1,84%
7.	„Chybí větší důvěra ve vztahu ke studentům" ;-)	4	1,84%

Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Co nejvíce chybělo při distančním studiu? 2/2

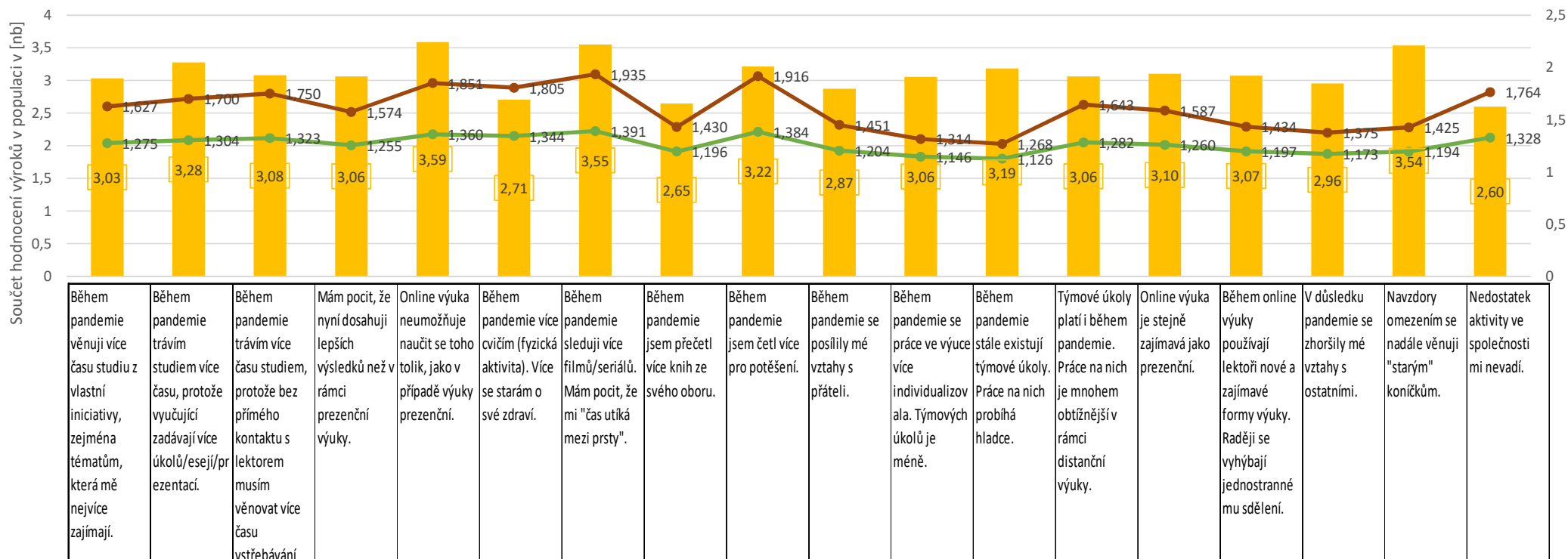
Lp.	Indikace	Počet indikací	Procentuální podíl N=217
8.	Technické problémy během zápočtů. Nedostatečné pochopení ze strany lektorů ohledně selhání internetu	3	1,38%
9.	Omezený přístup ke zdrojům ("Často chybí literatura a nyní zavřené knihovny přístup k materiálům ještě zhoršují", "papírovým formá materiálů pro výuku. Pouze pro některé přednášky a cvičení jsme mohli získat fotokopie materiálů nebo učebnice. Nerad čtu a učím se z materiálů ve formátu pdf na svém notebooku. Kvůli této formě sdílení obsahu musím trávit více času u počítače, což škodí mému zdraví a soustředění", "Chybí mi, že lektori neposkytují různé zajímavosti, zdroje, odkazy k probíraným tématům. Vždycky je příjemné přečíst si něco navíc, co souvisí se studovaným oborem.")	2	0,92%
10.	Chybí pocit smysluplnosti	1	0,46%
11.	Chybí běžné hodiny tělocviku	1	0,46%
12.	Nedostatek "volnosti, díky povinnosti pořizovat prezenční listiny není možnost přijít pozdě, výuka začíná přesně v daný čas, zpožděním i o dvě minuty hrozí, že přijdete o důležitá témata probíraná na začátku, na univerzitě byly obvykle 2-3 minuty na přípravu na výuku v místnosti".	1	0,46%
13.	Není možnost nahrávat přednášky a kdykoli je přehrát	1	0,46%
14.	"Nejpalčivější je prolínání domácí sféry s akademickou."	1	0,46%
15.	Nedostatek příležitostí k návštěvě institucí v rámci studijních aktivit	1	0,46%
16.	Nic mi nechybí	30	13,82%

Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Životní styl studentů během pandemie - výsledky průzkumu

Odpovědi na otázku týkající se životního stylu respondentů během pandemie (N=404)

průměr známek směrodatná odchylka hodnocení (μ) rozptyl hodnocení (s^2)

Výroky popisující životní styl respondenta během pandemie

Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

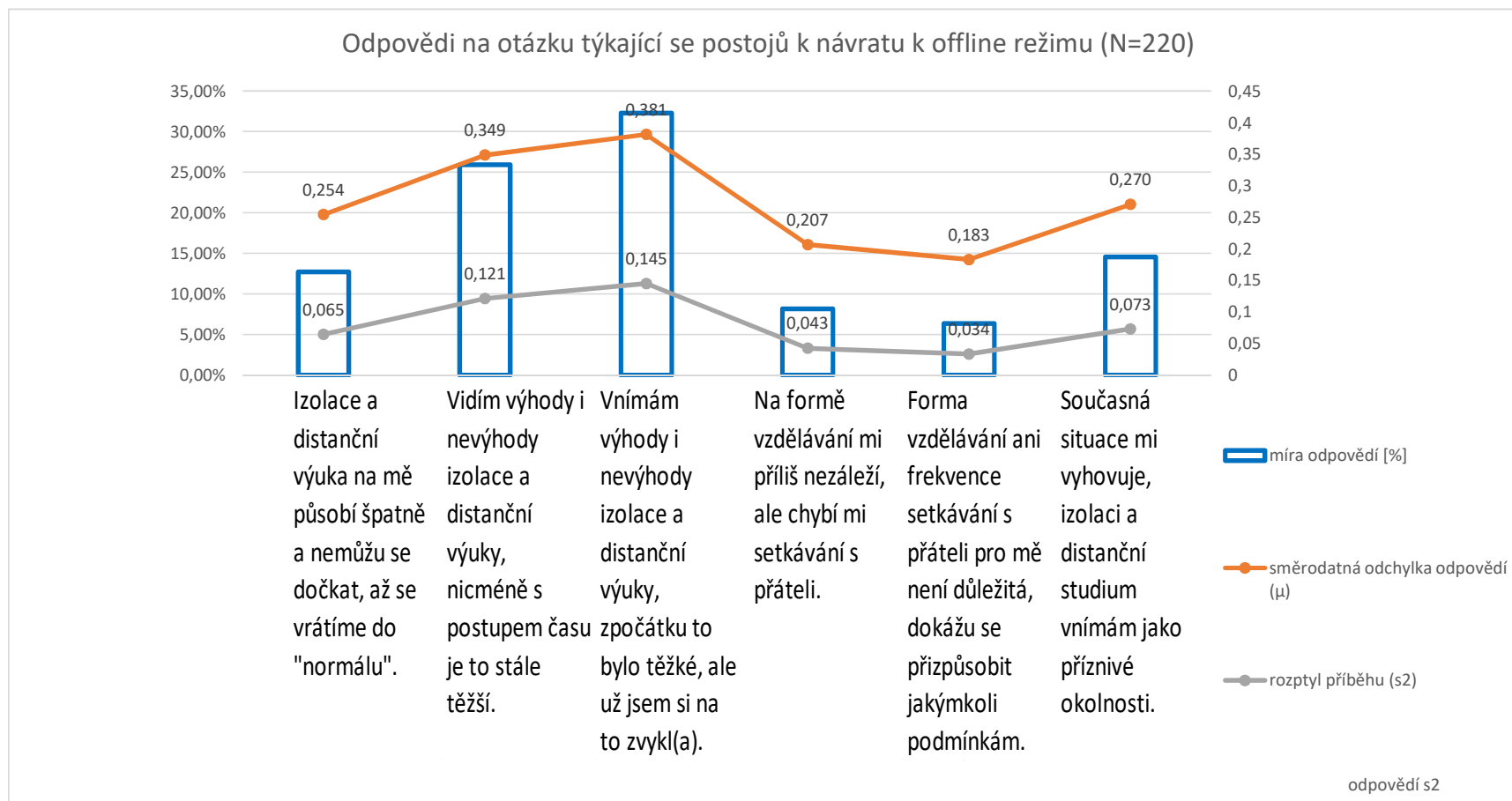

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRAČAMY GRANICE
2014–2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Postoje k návratu do offline režimu - výsledky průzkumu

Zdroj: vlastní zpracování na základě výsledků průzkumu.

Závěry 1/2

1. Pandemie jako doba krize odhalila různé nedostatky, ať už v oblasti kompetencí, organizace, zdrojů nebo vztahů. S některými se lze vypořádat relativně snadno, jiné vyžadují buď materiální nebo organizační vstupy, nebo změny, které jsou nejobtížněji proveditelné: vytvoření kooperativní/spolupracující atmosféry, sebekázeň.
2. Jako nejpálčivější se ukázal nedostatek osobního kontaktu a v důsledku toho nižší efektivita práce, nedostatečná integrace s ostatními studenty, pocity izolace a z dlouhodobého hlediska potíže při navazování vztahů a skupinové práci. Potvrdilo se také všeobecně rozšířené přesvědčení, že podstatou studia je kontakt, diskuse a v důsledku toho získávání znalostí a zkušeností.
3. Slabší studijní výsledky byly ovlivněny také potížemi se soustředěním na sdělovaný obsah po delší dobu, mimo jiné kvůli nedostatečnému očnímu kontaktu a kontrole (pokusení vykonávat během výuky jiné činnosti, další rušivé faktory).
4. Studenti také poukázali na problém snížené fyzické aktivity, zhoršujícího se pocitu pohody a duševního zdraví a dokonce ztráty smysluplnosti jejich činností. Na tomto místě je třeba poznamenat, že v těchto oblastech bude "dohánění", tj. obnova duševního zdraví a mezilidských vztahů a návrat k dřívějším návykům, trvat dlouho a bohužel pravděpodobně nebude vždy úspěšné.
5. V ekonomické oblasti studenti vyjádřili obavy ze zhoršení finanční situace a situace na trhu práce v budoucnu. Nyní víme, že jejich obavy byly oprávněné a že situace je ještě složitější (nejen v důsledku pandemie a lockdownu, ale také v důsledku ruské agrese na Ukrajině).

Závěry 2/2

6. Mezi pozitivními účinky distančního studia studenti uváděli méně stresu, větší dostupnost lektorů, větší pocit posílení v oblasti sebeurčení a lepší výsledky. Poukázali také na potřebu větší důvěry ze strany lektorů. Možná je na čase změnit vzdělávací proces? S neomezeným přístupem k informacím (pokud víme, kde je hledat, a hlavně jak je ověřovat) bychom mohli změnit systém vzdělávání zaměřený na memorování informací na systém zaměřený na hledání, kritickou analýzu a kreativní hledání řešení, což je v současných podmínkách lepší odpověď na očekávání trhu práce.

7. Čas pandemie a potřeby distančního vzdělávání lze také proměnit v něco pozitivního. Pozitivním příkladem využití přechodu na distanční režim je městečko Santa Fiora v Itálii. Starosta města s pouhými 2 500 obyvateli, které se potýká s vyliďňováním, spustil na podzim 2020 zajímavý projekt. Udělal z něj "home office" město, které nově příchozím nabízí ultrarychlý internet zdarma a dotované nájemné (polovinu částky platí obec). Nejdůležitějším motivem je však udržitelný životní styl, který ve velkých městech nenajdete. Bydlení v blízkosti přírody, osvobození od městských dopravních zácp, nižší náklady a rozhodně větší svoboda se mohou stát silným magnetem pro zástupce generace Z.

Otázky/diskuze

Děkujeme Vám za pozornost

Dr. Laura Płatkowska-Prokopczyk

lplatkowska@uni.opole.pl

www.we.uni.opole.pl